

בן יהוידע ביצה כד.

דף כ"ד גמרא גמור זמורתא תהא. כ"ל בס"ד הכונה כי צעק התורה יש שתי תועלות הא' הוא שירע המעשה אשר יעשה לפו"ד והב' שבוה הלימוד מזמר ערילים הם הקליפות ואם לומר הלכתא למשיחא או פלפול דליכא מיניה נפקותא לענין דינא אין בו תועלת הראשונה אלא רק תועלת האחרונה שהיא לזמר ערילים ולכן כשא"ל כאן למאי נ"מ השיב גמרא גמור זמורתא תהא כ"ל אע"ג דליכא נפקותא לפו"ד יעיל לימוד זה לזמר ערילים:

תפארת ישראל ערכין פ"ד מ"א

בועז סק"א

באופן אחר, עכ"פ לא צלל דוכחא נולל למך קן. ודאי מסתפינא היה נ"ל ע"פ מ"ש חס' שלה מגילה דל"ג א' על השוה צלל זמרתא, וכ"כ אמרי' ביה ר"ד א' גמרא גמור זמורתא תהא, שהיו להן זמירות מיוחדות לכל משנה ומשנה. ולפע"ד היה זה כדי לחזק המשנה בזה הזמן, מדהיו שונים המשניות על פה אפי' בימי רבי (נכש"י נ"מ דל"ג א'). וע"י הניגון נזכר היטב לישנא דמחמי, כאשר שהיה הזמר מקודר לפי המלות והכחות שצמשה.

רבי יוסף ענגיל אוצרות יוסף

מאמר לבנה אות קנג

פה, זה טעם 'וצלילה שירו עמי', דלימוד תורה שצעל פה הוא דרך זמרה ושיר, וכמבואר במגילה (לג). הקורא צלל נעימה ושונה צלל זמרה, עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ, כה) 'וגם אני נתתי להם חקים לא טובים' וגו'. הרי שאלל 'קורא', דהיינו ממקרא - תורה שצכתב, הזכיר רק נעימה שאיננו זמרה ושיר, רק נעימת הטעמים לצד. מה שאין כן אלל 'שונה', שהוא משנה - תורה שצעל פה, הזכיר זמרה.

ובן אמרו ז"ל גם כן צכמה דוכתי (עין שנת קו; עירובין ס). גמרא גמור זמורתא תהא, הרי שלימוד תורה שצעל פה - משנה וגמרא - דרכה צמרה ושיר, וזהו שאמר 'וצלילה שירו עמי'. [ועיין עוד

והנה רש"י ז"ל פירש שם במגילה בהא דקאמר הקורא בלא נעימה וזה לשונו: נעימה כגון טעמי המקראות עכ"ל ורבותינו בעלי התוספות ז"ל פירשו בהא דקאמר והשונה בלא זמרה וז"ל: שהיו רגילין לשנות המשניות בזמרה לפי שהיו שונים אותן על פה וע"י כך היו נזכרים יותר עכ"ל. ובוה הופיע לנו אור בהתרת הספק, דלמדנו מכאן דקורא שהוא במקרא תורה שבכתב צריך להיות רק בנעימה שהוא טעמי המקראות ושונה שהוא במשניות תורה שבעל פה צריך להיות בזמרה כדי שיהיו נזכרים ע"י כך על פה, ומעתה נאמר דזה באמת טעם הקפידא שלא לקרות תורה שבכתב זמירות מטעם דאמרינן בתמורה דף י"ד ובגיטין דף ס' דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה ודברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב וילפינן לה מקרא התם, וכיון דתועלת הזמרה הוא להיות נזכרים לשנות בעל פה ולכן מחויב לשנות תורה שבעל פה בזמרה כדברי התוספות הנ"ל וכדי שיהיה נזכר בעל פה ולא יצטרך לאומרן בכתב דאסור, ותהי להיפך במקרא תורה שבכתב אין לקרות רק בטעמי המקראות בכתב דוקא ולא בזמרה שלא ירגיל עצמו ע"י כך מתוך שיהיה נזכר לאומרן בעל פה דאסור בדברים שבכתב (ועיין טור א"ח סימן מ"ט ובתוספות ישנים יומא ע' ד"ה ובעשור) ולפי זה נעימים

ועתה אתי שפיר דברי הגמרא בסוטה כ"ה דקאמר רבא מפני מה נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה זמירות שנאמר זמירות היו לי חוקק אמר לו הקדוש ברוך הוא: דברי תורה שכתוב בהן התעייף עיניך בו ואינו אתה קורא אותן זמירות הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו דכתיב ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש וגו' ואיהו אתייה בעגלתא. ומיזש דבר דבור על אפניו דקורא בלא נעימה שעושה אותן כתורה שבעל פה דצריך להיות זמירות ושגורין בעל פה בכלל חוקים לא טובים דחוקים הוא תורה שבכתב כנ"ל ואף דבקי מאוד אמר הכתוב מבינתך חדל (שלא ישען אל בינתו לומר דמיושרין אצלו) התעייף עיניך בו ואיננו (אם תכפול עיניך מלהסתכל בכתב ותעשם זמירות בעל פה הרי היא משתכחת ממך). ולזה כשקרא דוד לדברי תורה זמירות שאמר זמירות היו לי חוקק דהוא תורה שבכתב כנ"ל ולא חשש לחוקים לא טובים דסמך על עצמו דמיושרין הן אצלו ועל זה אמר לו הקדוש ברוך הוא דברי תורה שכתוב בהן התעייף עיניך בו ואינו דקאי על זה בתורה שבכתב כנ"ל וברישיה כתיב מבינתך חדל לא ישען אל בינתו דמיושרין אצלו כנ"ל ולכן הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין דהוא מדה כנגד מדה דהראו לו דטעה במקרא בתורה שבכתב (ולא בדבר הלכה) לקיים מה שנאמר מבינתך חדל דאם לא תחדל התעייף עיניך בו ואיננו כנ"ל ומיזש בזה כמה דקדוקים שיש להעיר בגמרא זו ומוכנים מאליהם. ועיין במדרש תנחומא פנחס דאיתא שם דרשא דסוטה בזו הלשון שאמר זמירות היו וכו' שהן קלות ורגילות עליו כזמירות וכו' מבואר כדברי דחטאו היה דתורה שבכתב אינה צריכה להיות כך ולומר דמיושרין ורגילין אצלו.

(יח) בדף ל"ה הביא מדברי הר"ש פרק ד' דפרה בשם תוספתא (ר') יהושע אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר דומה לזורע ואינו קוצר כל הלומד תורה ומשכחה דומה ליולדת וקוברת) ר' עקיבא אומר זמר בתדירא זמר פירש הר"ש (כשם שהזמור חוזר על זמירותיו שלא ישתכחו כך) צריך לחזור על משנתו ונקיט זמר מלשון זמירות היו לי חוקק עכ"ל ותמה כת"ה על זה מדאיתא בסוטה שם דוד נענש על זה שקרא לתורה זמירות. והנה ראשית דבר אישתימתייה שמה שהביא ממרחק מדברי הר"ש בשם התוספתא הן הן מפורשים גם בגמרא ערוכה בסנהדרין דף צ"ט ממש בלשון הוה דאיתא שם (ר') יהושע⁴²⁵ אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה וכו' כל הלומד תורה ומשכחה דומה ליולדת וקוברת) ר' עקיבא אומר זמר בכל יום זמר בכל יום (שהוא בלשון הקודש כמו בתדירא בלשון ארמית) ועיין פירוש רש"י שם. ובדבר מה שהעיר בזה כת"ה מסוטה שם נראה לי בזה דבר נכון ומקודם אעיר עוד מאיזה מקומות דקשה גם כן דקרי לדברי תורה זמירות ואחר כך אבוא ליישב הכל. (א) בעירובין דף י"ח ע"א ב אמרינן כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר ולא אמר איה אלוך עושי נתן זמירות בלילה ופירש רש"י מי שנתן זמירות של תורה בלילה ועיין במהרש"א שם, (ב) איתא בכמה מקומות בש"ס גמרא גמור זמורתא תהא⁴²⁶, (ג) הך תוספתא דפרה פרק ד' (ונשנית באהלות פרק ט"ז) וש"ס סנהדרין צ"ט הנ"ל, (ד) איתא במועד קטן דף כ"ה ע"א א מנין שכבודו של חכם כבטה ראשונה שנאמר וירכיבו את ארון האלקים על עגלה חדשה וגם שם התעורר המהרש"א מגמרא סוטה דזה היה עונש על שקרא לדברי תורה זמירות וטעה בזה ואיך למדן הלכה ממנו (ועיין ביערות דבש שכתב בזה דבר נחמד מאוד), (ה) בעבודה זרה דף ג' אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד מושך עליו ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי, (ו) (במדרש רבה שיר השירים בפסוק קווצתיו לתלמים) אמרו ז"ל אין רנה של תורה אלא בלילה שנאמר קומו רני בלילה, ובכל המקומות שהשנה האלה הלא נצבה כחומה שאלת הסתירה לדברי הגמרא סוטה דף ל"ה הנ"ל ובשביעית תשמטנה ונציע בזה הסתירה השביעית בהשקפה ראשונה ובאמת היא על מנת לבנות ולחזק בדק הסתירות וקושיות הנ"ל, (ז) האחרון הכביד במגילה דף ל"ב כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם, ולכאורה היא סתירה גלויה מן הקצה אל הקצה לדברי הש"ס בסוטה דשם קאמר דנענש שקרא לדברי תורה זמירות והכא אדרבא נתן עונש למי ששונה בלא זמרה, אך הוא אשר דברתי כי מעו יצא מתוך והסתירה תהפך לבנין ואחרי העיון הקושיא הזאת תביא מרפא בכנפיה וכל דבר על מקומו יבא בשלום.